

یادداشت

شاهنامه اسپانیایی

تلاشی عاشقانه

سروش مظفر مقدم

داستان‌نویس و روزنامه‌نگار

شاهنامه، این یگانه یادگار حکیم بزرگ توس که نماد و نشانه فرهنگ، هویت اسطوره‌ای و دیرینه قوم ایرانی با همه تنوع و تکثر روایی و اسطوره‌ای آن است، شاید بهترین معرف خوبی، خصلت و فرهنگ ایرانی است. آیین پهلوانی و جوانمردی، حماسه، و ژرف‌ترین مواجعه انسان ایرانی با مرگ، ریشه در داستان‌های شاهنامه دارد. چه کسی می‌تواند «سوک سیاوش»، «مرگ سپهرا» و دربه‌دری‌های «فرنگیس مادر کیخسرو را از یاد ببرد» یا چه‌کسی می‌تواند داستان «بر از آب چشم» گشته شدن پسر به‌دست پدر و قصه‌آه‌های سرد تهمینه را از خاطر بزاید؟ در حقیقت شاهنامه فردوسی بزرگ، ارج و جایگاهی چون «لیلیاد و ادیسه» اثر بزرگ هومر دارد و فردوسی توسی را می‌توان هومر مشرق زمین نامید. ژرف‌نگری و مرگ‌شناسی شخصیت‌های شاهنامه، چون ایلیاد، انسان را متوجه سرچشمه‌های هستی و خویش می‌کند. حال این اثر سترگ به زبان زنده و زاینده اسپانیایی ترجمه‌شده و این شاید بهترین خبر این روزها در حوزه فرهنگ و ادبیات باشد. «انتشارات شمع و مه» به عنوان ناشری چند زبانه و بین‌المللی، یکی از بزرگ‌ترین رسالت‌های فرهنگی چند دهه اخیر را به جرات می‌توان گفت، یکی از مهم‌ترین اقدامات میان فرهنگی سده اخیر را به انجام رسانیده است. افشین شحنة تبار مدبر انتشارات، به گفته خودش بیش از ۱۱ سال کوشیده تا این ترجمه عظیم که مشتمل بر ۵۰۰۰ صفحه است، با برگردان عالی دکتر «بناتریس سلاس» شرق شناس اسپانیایی الاصل انجام و منتشر شود. انتشار این نسخه اسپانیایی به گمان بسیاری از اهل فن و ادبی‌ا حرفه‌ای دو کشور، حادثه‌ای بزرگ است؛ چراکه زبان اسپانیایی نیز چون زبان فارسی، دارای پیشینه و دیرینه‌ای طولانی و غنی و بی‌نهایت مضمون‌پرور است. در واقع از یک نظر، فرهنگ و ادبیات فارسی و اسپانیایی، هم‌خانواده و خویشاوندانی نزدیک هستند و البته هر چند که از نظر ریشه‌های زبانی قرابت چندانی ندارند، اما از نظر تاریخی و شکل‌گیری مضامین بزرگ اسطوره‌ای و داستانی، شباهت‌های بسیاری دارند. از این نگاه، ترجمه گران‌سنگ‌ترین اثر مکتوب در زبان فارسی به زبان اسپانیایی، کاری کارستان است. البته که این اقدام مهم، متأسفانه از سوی نهادهای متولی ارج چندانی ندیده است اما یقین دارم اثری بزرگ در رابطه فرهنگی دو ملت کهنسال ایران و اسپانیا و اساسا کشورهای حوزه فرهنگ و تمدن اسپانیایی خواهد گذاشت. انتظار همه ما این بود که ترجمه شاهنامه، در روز بزرگداشت حکیم توس (۲۵ اردیبهشت‌ماه) در آرمگاه او رونمایی و معرفی شود؛ منتها به دلایلی نامعلوم، متولیان مربوطه، زمینه‌های این رویداد مهم را فراهم نکردند که خود جای تاسف عمیق اهالی فرهنگ و ادب است! بگذریم... همت و توان انتشارات «شمع و مه» و تلاش عاشقانه خانم «دکتر بناتریس سلاس»، فصل تازه‌ای را در روابط فرهنگی دو ملت و دو تمدن دوران ساز رقم زده است که اگر چوینده و یا به راه‌باشیم، این مسیر را با اشتیاق فراوان ادامه خواهیم داد تا زمینه چنین تبادلات فرهنگی مهم و «تمدن‌سازی» فراهم گردد. در جهان امروز نه سلاح‌ها و موشک‌ها، که کلمات و تصاویر و مفاهیم، ملت‌ها را به جهان معرفی می‌کند و با یقین، شاهنامه فردوسی یکی از مهم‌ترین این منابع است. میراثی ایرانی و میراثی جهانی.

خبر

فراخوان چهلمین دوره جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی منتشر شد

چهلمین جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران با انتشار فراخوان این دوره از جایزه، از ناشران، پژوهشگران، محققان، مؤلفان، مترجمان و مصححان دعوت کرد با ثبت‌نام در سامانه کتاب سال؛ کتاب یا کتاب‌های پیشنهادی خود را تا ۳۱ شهریورماه سال ۱۴۰۱ به دبیرخانه این جایزه ارسال کنند. جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران با هدف تشویق و معرفی کتاب‌های برتر، کمک به اعتلای سطح دانش و فرهنگ مکتوب جامعه اسلامی، حفظ استقلال و هویت فرهنگی و حمایت و تشویق پدیدآورندگان متعهد و متخصص در بهمن ماه ۱۴۰۱ برگزار می‌شود. بر اساس این فراخوان، کتاب‌های ارسالی باید برای نخستین‌بار در سال ۱۴۰۰ منتشر شده باشند و جز و کتاب‌های کمک درسی و عکسبرداری شده نباشد. همچنین کتاب باید دارای برگه اعلام وصول باشد. تنها کتاب‌هایی در این جایزه مورد داوری و ارزیابی قرار می‌گیرند که پدیدآورنده یا ناشر کتاب، کاربرگ ثبت‌نام را در سامانه جایزه تکمیل و به‌همراه دو نسخه از کتاب به دبیرخانه ارسال کند. همچنین آثار دریافت‌شده بازگردانده نخواهند شد. همچنین کتاب‌های داستان کوتاه، داستان بلند، رمان بزرگسال، پژوهش و نقد ادبی (تألیف)، مستندنگاری، شعر بزرگسال و شعر کودک و نوجوان به دلیل همپوشانی با «جایزه جلال آل‌احمد» و «جشنواره شعر فجر» در جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران داوری و بررسی نمی‌شوند.

چهارشنبه

۱۸ • ۰۳ • ۱۴۰۱

۸ ذی‌القعدة ۱۴۴۳ ه‍.ق ژوئن ۲۰۲۲

سال‌چشم

شماره ۱۲۹۳

armanmeli.ir

در گفت‌وگو با افشین شحنة تبار، مدیر انتشارات «شمع و مه» مطرح شد؛

ترجمه شاهنامه برای ۲میلیارد اسپانیایی زبان در سراسر جهان

جای شاهنامه به زبان اسپانیایی خالی بود

آرمان ملی – بیتاناصر: شاهنامه، یکی از مهم‌ترین آثار ادبی و تاریخی در تمدن و هنر ایران زمین است که با گذشت افزون بر هزار سال از زمان سرایش، همچنان جایگاه رفیع خود را حفظ کرده. اهمیت این اثر تا حدی است که به‌باور بسیاری از کارشناسان، تأثیرات روشن آن را می‌توان در خلق آثار حماسی و تاریخی در ادبیات و سینمای جهان مشاهده کرد. این اثر از زشمند، پیش از این به زبان‌های مختلفی چون انگلیسی، روسی و فرانسوی ترجمه شده بود اما این اولین بار است که به‌همت نشر «شمع و مه» به زبان اسپانیایی ترجمه می‌شود. افشین شحنة تبار درباره انگیزه انجام این ترجمه می‌گوید: «تصمیم داریم کشور به کشور؛ از مکزیک و اسپانیا گرفته تا کوبا، ونزوئلا، آرژانتین و آمریکا، سفر کنیم تا شاهنامه را به اسپانیایی‌زبانان کل جهان معرفی و عرضه کنیم.»

◀ ترجمه اسپانیایی شاهنامه طی پروسه‌ای ۱۰ساله و در قالب مجموعه‌ای هفت جلدی از سوی انتشارات «شمع و مه» به چاپ رسید. ابتدا کمی درباره این اثر و فرآیند ترجمه و انتشار آن توضیح دهید.

شاهنامه به زبان‌های مختلف مثل روسی و آلمانی در قرن ۱۷ و ۱۸ به صورت کامل به انگلیسی و فرانسه در اواخر قرن ۱۸ و اوایل قرن ۱۹ ترجمه شده است که می‌توان از نسخه‌ای که ژول ُمُل در قرن ۱۹ به فرانسه ترجمه کرده؛ به عنوان تکمیل‌ترین نوع ترجمه شاهنامه به زبان‌های خارجی اشاره کرد و حتی می‌شود گفت فرانسوی است برای ترجمه شاهنامه به زبان‌های دیگر. البته نسخه روسی شاهنامه نیز تقریباً نسخه کاملی است. در واقع تنها جای شاهنامه در زبان اسپانیایی خالی بود که از لحاظ گستره جمعیتی و همین‌طور تأثیرگذاری، دومین زبان دنیاست. البته پیش‌تر بعضی از داستان‌های شاهنامه به این زبان ترجمه شده بود؛ ولی نه به نوعی که در زبان‌های روسی، فرانسه و آلمانی وجود دارد. به همین دلیل ما در سال ۱۳۹۱ با پیشنهاد سفیر وقت ونزوئلا تصمیم به ترجمه شاهنامه به زبان اسپانیایی گرفتیم و پس از آن تصمیم گرفتیم ترجمه را با مترجم اثر – خانم دکتر بناتریس سلاس – که ایران‌شناس و ادیب هستند، ادامه دهیم. به این ترتیب، به کمک تیمی که داشتیم و همین‌طور همسر ایشان – دکتر رفیع رفیعی – ترجمه از نسخه فارسی کتاب انجام شد. البته تحصیلات عالیه دکتر سلاس در دانشگاه سوربن و در مقطع دکتری، در رشته زبان و ادبیات فرانسه است. ایشان به‌خاطر اشراف به زبان فرانسه، از نسخه ژول مل کمک گرفت و کار را ادامه داد. در ادامه افراد زیادی به پیشبرد این امر کمک کردند؛ به‌خصوص نقش دکتر نازنین نوری در تکمیل کار کم نبود. دکتر مهدی محقق نیز به‌خصوص در جلد اول کتاب بی‌نهایت تأثیرگذار و کمک ما بودند. البته به‌خاطر اشرافی که به شاهنامه داشتند، همواره از راهنمایی‌های ایشان در این مجموعه استفاده کرده‌ایم.

◀ شاهنامه فردوسی نه تنها یک اثر ملی که شاهکاری جهانی ست و مراحل تحقیق، پژوهش، ترجمه، ویراستاری و بازخوانی یک مجموعه هفت جلدی حتما ملاحظات زیادی را طلبیده است. از حساسیت‌هایی که در ترجمه این اثر وجود داشت بگویید.

ما در کنار ترجمه شاهنامه به زبان اسپانیایی، یک پروژه تحقیقاتی را آغاز کردیم تا به چنان‌ها بگوییم که افراد زیادی در دنیا بدون اینکه اطلاع داشته باشند، تحت تأثیر شاهنامه هستند. بسیاری از آثاری که در حال حاضر در جهان به صورت سریال، فیلم و کتاب تولید می‌شود، برداشت‌های مستقیم یا غیر مستقیم از شاهنامه داشته‌اند؛ از جمله هری پاتر، ارباب حلقه‌ها، آرون من و بسیاری از سریال‌های دیگری که می‌بینیم. جالب است بدانید که خیلی از خارجی‌ها هیچ اطلاعی از وجود چنین اسطوره‌ای که حدود ۱۰۰۰ سال پیش در شرق دنیا خلق شده، نداشتند. یکی از کارهایی که انجام دادیم این بود که این اطلاعات را یکی یکی استخراج کردیم و در قالب مستندات در برنامه‌ها و نوشته‌هایی که داشتیم و خواهیم داشت، ارائه داد و خواهیم داد. بی‌شک این مساله مهم و ارزشمندی برای ماست که بگوییم شاهنامه

«زنی شبیه تهران» پنج داستان متصل به

روایت پنج زن متفاوت است؛ زن‌هایی که وجه اشتراکشان زن بودن و مادرانگی است. مادر بودن در این مجموعه داستان که با قلم مهسا دهقانی‌پور از سوی نشر هیلامنتشر شده، اشکال گوناگونی دارد. گاهی شبیه لیلایست که صبح یک روز زمستانی جسد دخترش را پایین یک برج نیمه تمام پیدا می‌کند و گاهی شبیه زهره است که فرزند معلولش را یک گلدان می‌پندارد. ونوشه، نجات، صحرا، آبان و زهره تنها داستان‌ها هستند با فراقشان از تهران را روایت نمی‌کنند؛ بلکه در خلال روایت داستان خود راوی داستان زن‌دایی، هما، نسیم و لایلا هستند. راوی داستان زن‌هایی که رازی بزرگ را در زندگی حمل می‌کنند اما ساکت‌اند یا گوشی برای شنیدن حرف‌هایشان وجود ندارد؛ زنهایی که میدانند با آشکار شدن رازهایشان، دیگر هیچ چیز و هیچ‌کس به آرامش نخواهد رسید. داستان‌های این مجموعه از خیابان لاله‌زار و تناثرهای نیمه‌ویران نصر و پارس در دهه هشتاد و آخرین روزهای زنده‌بودنش شروع می‌شود و در شوش،

دره فرحزاد پونک و... ادامه می‌یابد و در انتها در سالن تئاتر نصر در حالیکه در آستانه تبدیل

شدنش به موزه است، به اتمام می‌رسد. تأثیر

کتابخانه

◀ گسترده‌گی زبان و ادبیات اسپانیایی چه نقشی در ارائه این اثر ایفا کرده‌است؟

همان‌طور که می‌دانید زبان اسپانیایی زبانی است که به‌خاطر نزدیکی به زبان‌های دیگر به‌خصوص زبان‌های ایتالیایی، پرتغالی و حتی زبان فرانسه که از نظر ریشه‌ای نزدیکی‌های زیادی با یکدیگر دارد. این مساله می‌توانست راهگشا باشد؛ از این جهت که این ترجمه به زبان‌های دیگر نیز راه می‌یابد. شاید برای مثال زبان چینی از نظر گستره جمعیتی، زبان بسیار مهمی باشد اما شاید از نظر تأثیرگذاری، در رتبه پنجم یا ششم دنیا قرار داشته باشد. چین شاید از کشورهایی که از نظر جمعیتی خیلی کم جمعیت‌تر از چین هستند؛ مانند آلمانی رتبه تأثیرگذاری پایین‌تر ی داشته باشد. به همین دلیل تمرکز ما بر زبان اسپانیایی بود و به لطف خدا این مجموعه به صورت کامل ترجمه شد و بعد از چندین بار ویراستاری، نهایتاً آماده رونمایی شد. البته از سال ۱۳۹۸ به بعد بارها سعی داشتیم که مراسم رونمایی را برگزار کنیم اما متأسفانه اپیدمی کرونا مانع شد تا اینکه در هر صورت به زمان حال رسیدیم. ابتدا تصمیم گرفتیم که مراسم رونمایی کتاب را که در واقع شروع رسمی عرضه مجموعه به حساب می‌آید، در شهر توس برگزار کنیم؛ اما متأسفانه به دلیل پارهای مشکلات در لحظات آخر برنامه رونمایی را لغو و برنامه دیگری را جایگزین آن کردند. اما به هر ترتیب تصمیم ما برگزاری مراسم رونمایی مجموعه ترجمه اسپانیایی شاهنامه در موزه ملی بود که روز گذشته (سه‌شنبه ۱۷ خردادماه) با حضور جمعی از مهمانان داخلی و خارجی برگزار شد. به این ترتیب شاهنامه اسپانیایی از این پس در بیرون از کشور، و در واقع کشور به کشور و در سرزمین‌های اسپانیایی‌زبان، در برنامه‌های دانشگاهی و نمایشگاهی ارائه خواهد شد. همچنین برنامه‌های ویژه‌ای برای معرفی اسطوره بزرگ ایران، ابوالقاسم فردوسی و شاهنامه در جهان خواهیم داشت.

◀ شما در این مجموعه به هفت داستان محوری پرداخته‌اید که بنای طراحی هر مجموعه قرار گرفته است. این داستان‌ها با چه ملایکی انتخاب شده‌اند؟

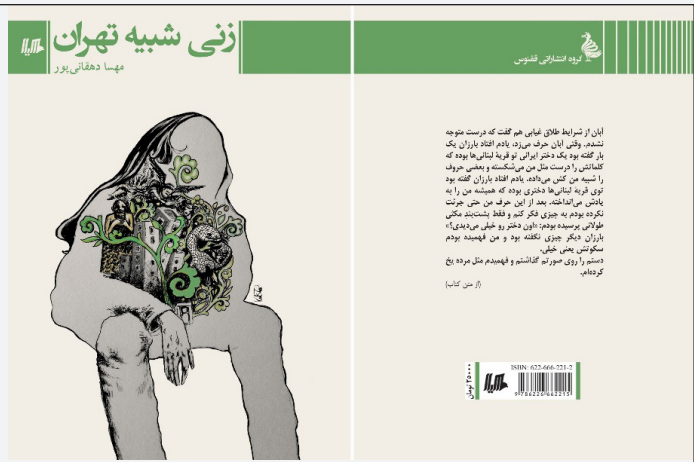
این داستان‌ها به ترتیبی که در شاهنامه وجود دارد، انتخاب شد. تک‌تک داستان‌ها تأثیرگذار هستند و در عین حال که ممکن است داستان‌ها و حتی ترتیب شاهی که در شاهنامه وجود دارد از یکدیگر مجزا باشند اما در مجموع مخاطب سرگذشت و زندگی پیچیده‌ای را می‌خواند که در درون خود پر از فراز و نشیب است که تقریباً همگی با این آثار آشنا هستیم؛ از داستان بیژن و منیژه که به نوع خود داستانی عاطفی است تا مسائلی که درباره وطن‌دوستی، مبارزه با بیگانگان و مسائل بسیاری که در این کتاب بی‌ظنیر وجود دارد.

◀ شاهنامه اثری حماسی و سرشار از افسانه‌ها، اسطوره‌ها، داستان‌ها و تاریخ خود بر ایران است که روایت ویژه‌ای دارد. برای انتقال بهتر این مفاهیم به مخاطب خارجی از چه کار کرد‌های روایی بهره برده‌اید؟

یکی از دلایل انتخاب شاهنامه برای ترجمه – به عنوان بزرگ‌ترین اثر اسطوره‌ای ایران – همین قابلیت ترجمه‌پذیری آن بود. با این حال که شاهنامه در ادبیات زبان فارسی، بسیار ثقیل است اما نسخه‌هایی که مقداری ساده‌تر شده‌اند، قابلیت ترجمه به زبان‌های دیگر را دارند و با همان قدرت و کیفیتی که در زبان فارسی دارد، می‌توان آن را به زبان‌های دیگر ترجمه کرد. این از خصوصیات مهم و بزرگ شاهنامه است. همچنین با این حال که حدود هزار سال از نثر شاهنامه و سرودشدن آن می‌گذرد، این اثر هنوز هم تازه است. به همین خاطر می‌توانیم که در کارهای سینمایی از آن استفاده می‌شود؛ چون بعد از گذشت هزار سال از خلق آن، هنوز برای نسل جدید قابل درک است و این یکی از خاصیت‌های مهم شاهنامه است و شمار می‌آید. مساله دیگری که درباره شاهنامه وجود دارد، تکیه و تأکیدی است که به عنوان یک روش زندگی، روش وطن‌دوستی، روش پایداری و... در آن وجود دارد. این کتاب به حدی ریزه‌کاری دارد و به اندازه‌ای دقیق نوشته شده است که هر خواننده و مخاطبی را درگیر خود می‌کند. جدای این بحث که ما ایرانی هستیم و شاهنامه از کشور ماست، کتابی‌ست که مخاطب را با خود همراه می‌کند به این خاطر شاهنامه کتاب بی‌طرفی در سطح دنیاست. ما می‌توانیم از شاهنامه در کنار آثار دیگر بزرگان ادبیات ایران مانند حافظ، سعدی، خیام و مولانا استفاده و به این وسیله، در دنیا قدرت‌نمایی کنیم؛ چراکه واقعا نمونه این آثار در دنیا و در هیچ فرهنگی وجود ندارد. به‌خصوص اینکه این آثار قدیمی هستند و از خلق آنها قرن‌ها گذشته است. در واقع قدمت تاریخی آنها این سندی‌ست برای نشان دادن پیشینه ادبی ایران و ما باید بر این موضوع تأکید زیادی داشته باشیم. همان‌طور که گفتیم، ما تصمیم داریم که در کشورهای اسپانیایی‌زبان درباره این کتاب برنامه داشته باشیم و اولین کشوری که به آن سفر خواهیم کرد، کشور مکزیک است که قرار است در سه دانشگاه، در سه روز مختلف و همین‌طور در موزه ملی مکزیکوسیتی – که بزرگ‌ترین موزه آمریکای لاتین و یکی از پنج موزه بزرگ دنیاست و بخشی به نام پرشیا دارد – اختصاصاً برنامه‌ای برای فردوسی و شاهنامه داشته باشیم. در ادامه نیز کشور به کشور؛ از اسپانیا، کوبا، ونزوئلا، آرژانتین تا آمریکا سفر می‌کنیم تا شاهنامه را به زبان اسپانیایی به مخاطبانی که در این زبان زندگی می‌کنند، معرفی کنیم.

تبار مهر شوشا کلا نیست تا «تجات» گذشته‌اش را آنجا پیدا کند... تناثرهای خیابان لاله‌زار با کودتای بیست و هشت مرداد سال سی‌ودو تغییر ماهیت داده‌اند و لایلا هم مدام مجبور شده تغییر کند و... همه اتفاقات این مجموعه باعث شده صحرا به عنوان محوری‌ترین شخصیت، مدام تصویر کند هر روز بیشتر از قبل شبیه تهران شده است. «زنی شبیه تهران» داستان زن‌هایی است که برای تکمیل داستانشان وارد زندگی هم می‌شوند، می‌مانند و می‌روند. حکایت چند روز پرس‌زدن و فرجین در تهران، در قلب‌الاسد سال هزار و سیصد و نود و هشت، در بخشی از این کتاب می‌خوانیم: «وقتی به بارزن گفتیم؛ حالا دیگه بیشتر از قبل شبیه پونکم، خندید. باور نکرد از هر طرف شهر به سمت من یک اتوبان می‌رسند و در مدرستی ترین آدم دنیا شده‌ام. شب‌ها هزار فکر ترسناک مثل کارتن خوابهای دره فرحزاد وسط ذهنم وول می‌زند و زباله‌هایش را به هم می‌بزند، نمی‌توانم وقتی بارزن به این حرفم می‌خندید، شبیه کجای دنیا بود که اصلاً نمی‌شناختمش».

زنی شبیه تهران

تهران به عنوان کلان‌شهری که مدام تغییر چهره می‌دهد، بر ساکنانش عمیق است و این تمی تکراری در این مجموعه داستانی است. میدان

ادبیات

فرارو

برنامه‌ریزی زبانی مردم‌بنیاد؛

تضمین‌کننده موفقیت سیاست‌های زبانی

محمد زراربابی

مترجم و زبان‌شناس

آیه واژه را شاید بتوان ویرترین زبان دانست و همین امر موجب شده که اغلب سیاست‌گذاران زبانی در دنیا برای اصلاح یا پالایش زبان به سراغ این لایه رفته و با نوواژه‌سازی و واژه‌گزینی راه را بر ورود واژگان بیگانه به زبان بومی ببندند. همین رویه را در سه دوره فعالیت فرهنگستان زبان و ادب فارسی هم شاهد بوده‌ایم. فرهنگستان نیز براساس وظیفه ذاتی خود به این مهم همت گمارده که مانند هر فعالیت دیگری بری از نقص نیست. اما به اعتقاد نگارنده یکی از مشکلات و چالش‌های پیش روی فرهنگستان در امر خطیر نوواژه‌سازی و واژه‌گزینی، ضعف در برقراری ارتباط دوسویه با بدنه زبان‌ورزان و گویشوران است.

در این مقال قصد دارم به ایجاز به ارتباط مترجمان و نهادهای دولتی دخیل در سیاست‌گذاری زبان بپردازم. این نکته را هم ذکر کنم که مترجمان نقشی کلیدی در پالایش زبان در نقطه ورود دارند. مترجمان زبان‌ورزی همچون ابوالحسن نجفی، محمد قاضی، نجف دریابندری و منوچهر بدیعی توانسته‌اند به حفظ و توسعه زبان فارسی کمک کرده و شأن آن را ارتقا ببخشند. خسرو فرشیدورد در مقاله‌ای با عنوان «طرحی برای تقویت زبانی فارسی» نیک به این اهمیت اشاره کرده و عنوان می‌دارد که: «علمی و فرهنگی کردن هر چه بیشتر زبان فارسی مهم‌ترین خدمت به آن است. از این‌رو سرنوشته زبان ما در آینده به دست ترجمه‌گران و عالمان و دانشمندان و نویسندگان کتاب‌های علمی و فنی خواهد بود».

همان‌طور که می‌دانیم حفظ و ارتقای شأن زبان از جمله اهداف مهم برنامه‌ریزی و سیاست‌زبانی است که از بعد جامعه‌شناسی زبان قابل مطالعه است. کشورهای مختلف روش‌ها و راهبردهای گوناگونی را برای تحقق این هدف پیش گرفته‌اند که فصل مشترک نمونه‌های موفق آن، توجه ویژه به لایه‌های مردم‌بنیاد جامعه بوده است. اساساً بسیاری از صاحب‌نظران زبان فارسی از جمله پرویز ناتل خانلری، عباس اقبال آشتیانی، محمدعلی فروغی و سیدمحمد محیط طباطبایی مردم را متولی زبان فارسی می‌دانند و بر ضرورت مورد قبول مردم بودن برنامه‌ریزی‌ها و اقدامات در حوزه زبان تأکید می‌کنند.

بسیاری از کشورهای موفق نیز در امر واژه‌گزینی ارتباط با نخبگان، نویسندگان، مترجمان و مردم را دسویه کرده‌اند؛ به این معنا که این افراد می‌توانند واژه بسازند و واژه‌ها را پیشنهاد کنند. فرهنگستان مربوطه نیز واژه‌ها را رصد کرده و در کارگروه‌های تخصصی خود بررسی و تصویب می‌کند. به‌نظر می‌رسد فرهنگستان زبان و ادب فارسی توانسته بستر این دو سویه‌گی را فراهم کند و این امر در کنار سایر دلایل باعث کاهش ضریب نفوذ واژگان مصوب آن در میان عموم مردم شده است. حال سوال اینجاست که در این مسیر از مترجم چه بر می‌آید؟ اولین انتظار از مترجم هوشیاری زبانی است. مترجم باید نسبت به زبانی که به آن می‌نویسد حساس باشد؛ مقصود از زبان در اینجا واژه و دستور زبان است.

این مهم به خودی خود ظاهر نمی‌شود و حاصل سختکوشی و آموزش است. در حال حاضر دانشجویان کارشناسی مترجمی زبان انگلیسی فقط ۲ واحد «واژه‌شناسی و اصطلاح‌شناسی» می‌گذرانند. استقبال از دوره‌های واژه‌شناسی انجمن صنفی مترجمان تهران نشان از ظرفیت عظیم در این حوزه است. مترجم واژه‌شناس می‌تواند در مواجهه به اصطلاحات علمی و نوظهور در همان بدو ورود نسبت به پیراستگی و پالایش زبانی اقدام کند. ساده بگویم؛ باید دانش واژه‌شناسی و نوواژه‌سازی مترجمان را ارتقا داد تا ایشان با هوشیاری زبانی هم از زبان فارسی پاسداری کنند و هم فرهنگستان را در امر نوواژه‌سازی مردم‌بنیاد یاری کنند.

کوتاه

سرپرست موسسه امیرکبیر منصوب شد

حجت‌الاسلام محمد قمی، رئیس سازمان تبلیغات اسلامی، با صدور احکامی جداگانه حجت‌الاسلام محمد مهدی تهرجشی را به عنوان مشاور رئیس، حجت‌الاسلام علی اصغر سهرابی را به عنوان معاون راهبردی و توسعه راهبری سازمان تبلیغات اسلامی، حجت‌الاسلام محمد جواد زهرایی را به عنوان مدیر کل تبلیغات اسلامی تهران و مه‌رمان عباسی را به عنوان سرپرست مؤسسه انتشارات امیرکبیر منصوب کرد.

در سابقه مه‌رمان عباسی نیز می‌توان به عضو شورای تألیف انتشارات روایت فتح، معاون انتشارات ساقی، مدیر دفتر پژوهش‌سیسمایی انتشارات سوره مهر، مدیرعامل انتشارات قاف، سرپرست شرکت سهامی انتشارات کتاب‌های جیبی و معاون پژوهش و محتوای انتشارات امیرکبیر اشاره کرد.

تهرجشی، پیش از این مدیر سابق اندیشکده مرصاد، مؤسس و مدیر سابق اندیشکده و مرکز راهبردی ورثه الانبیا و معاونت راهبردی سازمان تبلیغات اسلامی و عضو شورای علمی حوزه علمیه مشکات بوده است. از جمله سوابق فرهنگی و اجرایی سهرابی می‌توان به مدیر کل تبلیغات اسلامی استان تهران، معاونت مرکز پژوهش‌های جوان، مدیریت خانه طلاب جوان قم و خانه طلاب تهران اشاره کرد. زهرایی هم در مسئولیت‌های مدیر کل تبلیغات اسلامی استان قزوین، استاد مشاور حوزه علمیه قم، مشاور فرهنگی مدیر حوزه علمیه خواران استان قم، مسئول مرکز مشاوره و مرکز خانواده سیاه قزوین خدمت کرده است.